NARATIVNÍ TEXTY ČESKÝCH NESLYŠÍCÍCH ŽÁKŮ

NARRATIVES AND CZECH DEAF PUPILS

Marie Komorná, Kateřina Hádková

Klíčová slova: *neslyšící, vzdělávání neslyšících, psaná čeština, český znakový jazyk, narativum*
Keywords: *deaf, education of deaf, written Czech, Czech sign language, narrative*

Cíle v ČJ

Příspěvek představuje výsledky výzkumu zaměřeného na analýzu narativních textů neslyšících žáků v psané češtině a v českém znakovém jazyce. Texty v češtině a v ČZJ byly získány metodou elicitace na základě obrázkového příběhu a následně analyzovány z lingvistického hlediska, pozornost byla věnována také způsobům výstavby narativního textu.

Teoretická východiska v ČJ

Texty psané neslyšícími Čechy se v mnoha ohledech odlišují od textů psaných slyšícími Čechy. Texty některých neslyšících autorů mohou být adresátům obtížně srozumitelné, či dokonce zcela nesrozumitelné. Podle novely školského zákona č. 561/2004 platné od 1. září 2016 by neslyšícím žákům, kteří v komunikaci preferují český znakový jazyk, mělo být poskytováno vzdělání jak v českém znakovém jazyce, tak v psané češtině. Psaná čeština společně s českým znakovým jazykem tedy hrají ve vzdělávání neslyšících zásadní roli. Pokud chceme zvýšit kompetence neslyšících v (psané) češtině, je potřeba zdokumentovat, v čem konkrétně mají problémy. Dílčí poznatky k dispozici jsou, výzkumy však byly zaměřeny především na jevy gramatické. Specifikům souvislých textů psaných v češtině neslyšícími však doposud soustavnější pozornost věnována nebyla.

Metodologie v ČJ

Hlavní výzkumnou metodou byla elicitace, analýza a komparace textů. Texty byly získány elicitací – úkolem respondentů (žáků posledních ročníků

škol pro sluchově postižené ve věku 16–18 let) bylo na základě série obrázků, které představovaly souvislý děj, napsat vyprávění v češtině a stejný příběh poté převyprávět v českém znakovém jazyce. Získané texty byly podrobeny lingvistické analýze, pozornost však byla zaměřena také na to, jak neslyšící vytvářejí souvislé texty a jaká je jejich narativní kompetence jak v psané češtině, tak v českém znakovém jazyce.

Závěry v ČJ

Získané česky psané texty neslyšících respondentů vykazovali řadu specifických rysů a odchylek od standardní češtiny na všech jazykových rovinách. Předpoklad, že narativní kompetence v českém znakovém jazyce budou u neslyšících žáků na vyšší úrovni než v psané češtině, se potvrdil pouze u části respondentů, konkrétně těch, jejichž rodiče jsou také neslyšící a pro které je český znakový jazyk jazykem prvním. Zároveň neslyšící žáci neslyšících rodičů také lépe zvládli napsat vyprávění v češtině.

Souhrn příspěvku v AJ

The paper presents research concerned on narratives of deaf pupil (aged from 16 to 18) in written Czech and in Czech sign language. The primary method of research was the linguistics analysis of text written and signed by research respondents. Texts in written Czech and texts in Czech sign language were elicited by the same picture story.

Bibliografie

Kolektiv autorů. (2019). *Výuka českého jazyka pro žáky se sluchovým postižením. Čeština jako druhý jazyk.* 2. díl. Praha: NUV.

Komorná, M. (2008): *Psaná čeština českých neslyšících.* Praha: ČKTZJ.

Macurová, A., & Zbořilová, R., et al. (2019). *Jazyky v komunikaci neslyšících – český znakový jazyk a čeština.* Praha: Karolinum.